

COMUNA CRIȘAN

DESCRIEREA LOCALITĂȚII

Comuna Crișan este amplasată în zona de est a județului Tulcea, în Delta Dunării, delimitată de următoarele teritorii comunale: la nord teritoriul administrativ al comunei Chilia Veche și al comunei C.A. Rosetti; la sud teritoriul administrativ al comunei Sf. Gheorghe; la vest teritoriul administrativ al comunei Murighiol și al comunei Maliuc și la est teritoriul administrativ al orașului Sulina. Pe direcția est-vest comuna Crișan este străbătută de brațul Sulina.

Sub raport climatic - clima temperat continentală: veri fierbinți cu precipitații slabe; ierni nu prea reci-cu viscole puternice; temperatura medie anuală 11,4°C; precipitațiile atmosferice influențate de uscatul nord-dobrogean și de bazinul Mării Negre înregistrează o scădere de la vest spre est în întreaga zonă a Deltei Dunării. Suma precipitațiilor medii multianuale este de 400 mm pe grindurile Letea și Caraorman; umezeala aerului este ridicată, peste 80%, ca urmare a suprafețelor cu apă și mlăștinoase, a bazinului marin din apropiere

In prezent, comuna Crișan este compusă din următoarele unități teritorial-administrative: Crișan - reședința de comună, Caraorman, situat la 6 KM față de reședința de comună, Mila 23, situat la 5,5 KM față de reședința de comună.

1. POPULAȚIA

Conform datelor furnizate de Direcția Județeană de Statistică Tulcea, la ultimul recensământ realizat în teritoriul administrativ al comunei Crișan erau înregistrați 1.414 locuitori.

În ceea ce privește gradul de ocupare a forței de muncă, 462 de persoane se înregistrează în categoria populației active.

Din restul populației neînregistrate ca populație activă, aceștia folosesc resursele naturale de pește, terenuri de pășunat, terenuri agricole, stuf continuând desfășurarea unor activități tradiționale în comună, activități care le asigură subzistența: pescuit, creșterea animalelor, agricultura, recoltarea stufului.

Principalele etnii la recensământul populației din 18 martie 2002:

- Români – 921 persoane
- Lipoveni – 342 persoane
- Ucraineni – 145 persoane

2. INFRASTRUCTURA

a. Drumuri

Existența unor drumuri improprie și lipsa unor parametri corespunzători acestora contribuie la stabilirea unei legături de transport dificile cu celelalte comune din zona Deltei Dunării.

Legătura cu Tulcea și cu Sulina se realizează cu nave rapide. S-au înregistrat situații în anotimpul rece când localitatea a rămas izolată din cauza sloiurilor care curg pe Dunăre.

Drumul principal DC 2 cu o lungime de 19,3 km pe teritoriul comunei urmărește malul brațului Sulina, aflându-se în imediata lui apropiere. O problemă curentă constă în faptul că acest drum nu este amenajat datorită inexistenței podurilor peste canale.

Legătura satului Caraorman cu sediul de comuna Crișan se realizează pe apă prin intermediul canalelor sau prin DC 7, în lungime de 12,0 km care a fost pietruit în 2006 cu fonduri obținute prin Programul Sapard.

Legătura satului Mila 23 cu sediul de comună se realizează pe apă sau prin DC8, cu lungimea de 7,0 km, din pământ, neamenajat și în stare foarte rea.

Rețeaua stradală din intravilanul localităților comunei însumează 25,0 km, din care: 8,3 km în Crișan; 9,4 km în Caraorman și 7,3 km în Mila 23.

Datorită lipsei fondurilor, nu s-au executat lucrări de pietruire sau asfaltare.

b. Apă și canal

Două din cele trei localități componente ale comunei au rezolvat, parțial, problema alimentării cu apă, la Crișan și Mila 23, iar pentru Caraorman, sistemul de alimentare cu apă potabilă este în curs de execuție.

Astfel, localitatea Crișan este prevăzută cu sistem centralizat de alimentare cu apă. Pentru această localitate s-a întocmit un proiect de extindere a rețelei de alimentare cu apă existentă proiect licitat și adjudecat de S.C., „DELTA CONS” S.A - Tulcea. În prezent investiția se află în curs de execuție.

Nici una din localitățile comunei Crișan nu este prevăzută cu rețea de canalizare.

În comuna Crișan există un pericol permanent de inundații provocate atât de Dunăre cât și din infiltrația apei freactice. Astfel, una dintre prioritățile de infrastructură a comunei Crișan este întreținerea / executarea digurilor de protecție contra inundațiilor.

O altă prioritate a comunei în ceea ce privește reabilitarea infrastructurii de bază este extinderea rețelei de distribuție a apei potabile și conectarea la o stație de epurare.

c. Deșeuri

Comuna Crișan este membră în „Asociația de Dezvoltare Interjudețeană a Infrastructurii de Deșeuri menajere” Tulcea, organism ce are ca obiectiv general monitorizarea, supervizarea și implementarea „Sistemului de Management Integrat al Deșeurilor în județul Tulcea”, proiect finanțat din fonduri europene nerambursabile, prin POS Mediu.

Pe teritoriul administrativ al comunei Crișan va funcționa o **stație de transfer** deșeuri. Pe teritoriul administrativ al comunei Mihai Bravu va funcționa **depozitul județean** de deșeuri.

3. FINANȚELE LOCALE

În anul 2009, în bugetul comunei a fost prevăzută suma de 4.860.000 lei, atât la venituri cât și la cheltuieli.

4. ACTIVITĂȚI ECONOMICE

Comuna Crișan este localitatea dintre toate localitățile din Delta Dunării cu cea mai mare pondere din populație ocupată în activități de pescuit și piscicultură, în special în satele Mila 23 și Caraorman, anume 24,4% din totalul populației.

Singurul potențial al zonei pentru dezvoltare în viitor este cadrul natural legat de resursele pentru turism și pescuit/piscicultură, care pot duce la dezvoltarea turismului/agroturismului.

Agricultura este o ramură cu un potențial de desfășurare limitat în comuna Crișan. Din cauza solului sărăcăcios, randamentul scăzut al recoltelor este suplinit prin caracterul excesiv al culturilor. Premisele de productivitate sunt foarte scăzute pentru cultura plantelor: suprafețele restrânse de uscat (doar cca. 15 %), fertilitatea scăzută a terenurilor (predomină sărăturile și nisipurile sau solurile aluvionare incomplet dezvoltate). Sectorul favorizat într-o măsură mai mare de condițiile locale este creșterea animalelor, practicat îndeosebi pe grinduri.

Accesul la punctele economice vitale este îngreunat de ponderea aproape exclusivă a transportului pe apă, al cărui ritm este extrem de sensibil la modificările condițiilor naturale (îngheț, ape mici sau mari, blocări cu plauri). Dacă pentru unele domenii (pescuitul, de exemplu), nu se pot face schimbări ale modului de transport, în schimb pentru celelalte domenii, o extindere a rețelei de transport terestru poate aduce însemnate avantaje economice.

Primăria comunei Crișan asigură diverse facilități pentru atragerea investitorilor:

- transport naval subvenționat,
- scutiri la impozite pentru crearea de locuri de muncă,
- terenuri disponibile concesiunii pentru dezvoltarea activității economice.

5. PREOCUPĂRI PENTRU DEZVOLTAREA LOCALĂ

A. Proiecte de investiții ale comunei Crișan (Sursa: Primăria Crișan)

Nr. Crt.	Titlu proiect	Finantare (surse)	Valoare (mii lei)	Stadiu proiect	Termen finalizare proiect
I	Lucrari in continuare				
1.	Reabilitare si extindere sistem alimentare cu apa in localitatea Mila 23, comuna Crisan, judetul Tulcea	HG 920/2006	2.164	95%	31.12.2009
2.	Construire canalizare menajera in sistem centralizat si statie tratare ape uzate in localitatea Crisan, judetul Tulcea	OG 7/2006	4.000	90%	30.12.2009
3.	Extindere sistem alimentare cu apa in localitatea Crisan, judetul Tulcea	Buget local	1.216	95%	31.12.2009
II.	Lucrari noi				
1.	Reabilitare strada in localitatea Crisan, comuna Crisan, judetul Tulcea		8.430	P.T.+D.T	
2.	Reabilitare strada in localitatea Mila 23, comuna Crisan, judetul Tulcea		2.130	P.T.+D.T	
3.	Reabilitare strada in localitatea Caraorman, comuna Crisan, judetul Tulcea		4.706	P.T.+D.T	

B. Proiecte propuse de Consiliul Județean Tulcea, în care comuna Crișan este partener (prezentate în Planul Local de Acțiune al Consiliului Județean din AGENDA LOCALA 21)

Proiect	Finanțare	Valoare estimativă proiect mii Euro	Perioada de timp	Instituțiile responsabile	Parteneriat
1. Centrul de activități sportive și de agrement Ivan Patzaichin	POR, Axa 5	12.000	2009-2012	Consiliul Județean Tulcea	Consiliul Local Crișan
2. Amenajare rețea de foșoare turistice de observare în localitățile din Delta Dunării	POR, Axa 5	3.000	2008-2012	Consiliul Județean Tulcea	ARBDD și Consiliile Locale Murighiol, Crișan, CA Rosetti și Maliuc

6. RESURSE NATURALE GENERALE

Comuna Crișan s-a dezvoltat pe malul drept al canalului Sulina pe o veche așezare de pescari, între MM 10 și 15 (debarcaderul fiind la Mila 13), pe un grind fluvial peste care s-a depus materialul excavat din brațul Sulina în timpul construirii canalului de către Comisia Europeană a Dunării.

Resursele de substanțe minerale solide

Această comună de întindere mare din Delta Dunării, cu extindere substanțială pe direcția nord-sud, are ca singură substanță minerală valorificabilă **nisipul**. Este vorba de un nisip de proveniență marină, cuarțos (90,80% SiO₂) care putea fi întrebuințat în construcții dar, mai ales – având în vedere compoziția chimică - la fabricarea sticlei și în metalurgie.

Nisipurile au o vârstă Holocen superior și prezintă o mare extindere în suprafață. Se dispun aproximativ pe directive nord-sud, începând de la localitatea Crișan și terminând la aproape 6 km sud de satul Caraorman, perimetrul lățindu-se substanțial în partea de sud. **Resursele sunt importante, rezervele (calculate pentru fosta exploatare incipientă de la Caraorman) medii și condițiile de exploatare sunt favorabile.**

Exploatarea de substanțe minerale solide

Caraorman este singura localitate, nu numai din comuna Crișan ci din Delta Dunării, în care s-a încercat exploatarea unei resurse minerale solide. Din păcate lucrările au fost abandonate imediat după schimbarea de regim din anul 1989.

Aici s-a încercat exploatarea, în fază experimentală, a unui nisip, cuarțos (90,80 % SiO₂) care putea fi întrebuințat la fabricarea sticlei și în metalurgie. Rezervele sunt medii și condițiile de exploatare sunt accesibile.

7. DIRECȚII DE ACȚIUNE RECOMANDATE (Studiu realizat de Grupul de Economie Aplicată – 2008)

I. REALIZAREA ȘI EXTINDEREA REȚELOR DE APĂ ȘI CANALIZARE

Primăria a identificat importanța strategică a extinderii sistemelor de alimentare cu apă și realizarea unui sistem de canalizare funcțional și are planificate proiecte în acest sens. Considerăm că este prioritar să se deruleze un proiect de realizare/extindere a rețelilor de alimentare cu apă și canalizare, cu finalizare în perioada 2008-2013. Ținând cont că se manifestă tendințe de emigrare a populației, comuna trebuie să furnizeze servicii publice de bază pentru a-și păstra locuitorii și atrage noi locuitori. Plecăm de la premisa că dezvoltarea sa durabilă curentă și ulterioară (și păstrarea locuitorilor și

atragera de noi locuitori) este direct legată de existența infrastructurii. Pe lângă aceste argumente, infrastructura de bază (rețele de apă, canalizare, drumuri) se înscrie în prioritățile Uniunii Europene privind noile state membre, cerințe reflectate și în programele și strategia de dezvoltare a României.

Surse de finanțare: Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR), Măsura 322 „Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale”, fonduri proprii și/sau atrase (credit bancar).

II. DEZVOLTAREA TURISMULUI

Specificul zonei Deltei Dunării oferă un potențial foarte ridicat pentru dezvoltarea industriei ospitaliere. Având în vedere transversalitatea sectorului turistic (crearea de noi locuri de muncă, contribuția la economia locală, impactul social), dezvoltarea agroturismului pe teritoriul comunei reprezintă o prioritate pentru dezvoltarea acesteia.

Surse de finanțare potențiale:

Programul Operațional Regional 2007-2013 (POR), Axa Prioritară 5: „Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului”, Domeniul major de intervenție 5.1. „Restaurarea și valorificarea durabilă a patrimoniului cultural și crearea / modernizarea infrastructurilor conexe” și 5.2. “Crearea / dezvoltarea / modernizarea infrastructurilor specifice pentru valorificarea durabilă a resurselor naturale și pentru creșterea calității serviciilor turistice” și surse proprii și/sau atrase (emitere obligațiuni și/sau credit bancar).

Programul Național de Dezvoltare Rurală Axa III - "Calitatea vieții în zonele rurale și diversificarea economiei rurale" :

- Măsura 313 „Încurajarea activităților turistice”
- Măsura 322 "Renovarea, dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale."

8. PATRIMONIUL CULTURAL - POTENȚIAL TURISTIC

Comuna Crișan este una din comunele din Delta Dunării cu un aflux valoros de turiști, cu o infrastructură de turism (hoteluri, moteluri, case de vacanță) consolidată în ultimul timp.

Dintre punctele de atracție pe care le oferă comuna Crișan amintim:

- flora și fauna diversificată;
- zone de pescuit sportiv și vânătoare;
- Delta Dunării cu zonele strict protejate: Lacul Erenciuc, Raducu, Belciug;
- Pădurea Caraorman cu dunele de nisip mișcătoare;
- Monumentul istoric din dreptul Milei 13 (1896).

9. DATE DE CONTACT

Primăria Comunei CRIȘAN, cod 827060

Primar Vaniușa ARTIMOV – P.D.L.

Telefon 0240/547057

Fax 0240/547026